

2018-02-28

Socialdepartementet

Remissyttrande över del av SOU 2017:101 – Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen* (SOU 2017:101), betänkandets förslag avseende 11 kap. 4 § socialförsäkringsbalken samt 1 § föräldraledighetslagen (1995:584). RFSL lämnar härmed följande synpunkter.

RFSL uppskattar utredningens arbete med att se över hur möjligheterna för olika familjekonstellationer att använda föräldrapenningsförmånerna ska förbättras. En stark tvåsamhetsnorm genomsyrar fortfarande svensk familjelagstiftning, vilket också präglar utredningens betänkande. I den verklighet RFSL:s arbete är förankrat finns en mångfald av familjeformer utöver de som bygger på tvåsamma relationer. Konstellationer med både tre och fyra aktiva föräldrar till ett barn är idag inte ovanliga.

RFSL välkomnar att möjligheten att likställas med en förälder utvidgas till att gälla fler, utan krav på nuvarande eller tidigare äktenskap eller gemensamma barn. RFSL beklagar dock att utredarens förslag fortsatt utgår från parnormen och därmed vilken relation föräldrar har till varandra - i detta fall två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande, snarare än vilken relation föräldrar har till sitt eller sina barn. RFSL delar utredarens uppfattning att personer inte ska behöva ingå äktenskap för att likställas inom föräldrapenning, men beklagar att utredningens förslag präglas av ett parnormativt synsätt, som begränsat de framlagda förslagen på ett olyckligt sätt.

Utredningens betänkande öppnar upp för att två sambopar, till exempel två kvinnor och två män som får barn tillsammans och där alla fyra är aktiva föräldrar, ska kunna använda föräldrapenningsförmånerna. Betänkandet öppnar också upp för möjligheten att två personer i ett samboförhållande, till exempel två män eller två kvinnor, som blir föräldrar tillsammans med en tredje person, som antingen burit och fött barnet eller bidragit med spermier och därmed kan fastställas som juridisk förälder, ska kunna använda föräldrapenningsförmånerna.

Utredaren lyfter i betänkandet att denna ordning, det vill säga att en vårdnadshavares sambo kan likställas med en förälder, redan finns inom den tillfälliga föräldrapenningen. I förarbetena inför att kraven på äktenskap, tidigare äktenskap eller gemensamma barn slopades inom den tillfälliga föräldrapenningen - och som alltså nu föreslås slopas även inom föräldrapenningen - anges att kravet på varaktighet i förhållandet bör anses uppfyllt om samborna är folkbokförda på samma adress. Någon mer omfattande prövning av om ett par ska anses ha ett samboförhållande torde i normala fall alltså inte behöva göras i dessa fall, konstaterar utredningen.

Att begränsa möjligheten att likställas med en förälder till *en* person vårdnadshavaren stadigvarande bor tillsammans med utestänger dock familjekonstellationer där fler föräldrar än två stadigvarande bor tillsammans. Det utestänger också familjekonstellationer där de två vårdnadshavarna är gifta med varandra och det finns en tredje (och eventuellt fjärde) förälder till barnet samt familjekonstellationer där vårdnadshavaren/vårdnadshavarna inte bor tillsammans med den eller de som kommer att ta föräldraansvar för ett barn. RFSL anser att dessa begränsningar är olyckliga och att utredaren borde inkluderat fler familjekonstellationer är vad som nu föreslås.

RFSL anser att vem som får ta del av föräldrapenningen borde avgöras av om man har ett föräldraansvar för barnet eller inte. Inte vilka relationer man har till andra vuxna. Vi anser att barnets bästa är om alla som i praktiken är föräldrar till ett barn kan dela på föräldrapenningdagarna, oavsett hur familjen i övrigt lever eller om de vuxna har kärleksrelationer med varandra eller inte.

RFSL förespråkar en lösning där alla som tar ett föräldraansvar för ett barn ska kunna likställas med förälder i föräldraförsäkringens mening. Den eller de som inte är vårdnadshavare anmäler sig till Försäkringskassan för att få likställas med en förälder och intygar på heder och samvete att denna/dessa i praktiken kommer att ta ett föräldraansvar för barnet. Barnets vårdnadshavare skriver också under denna anmälan om att denna person ska likställas med en förälder. Alla som likställs med en förälder ska ges samma möjlighet att ta del av föräldraförsäkringen som vårdnadshavarna och samma rättigheter som vårdnadshavarna när det gäller att ta ut föräldraledighet.

Magnus Kolsjö
Tf förbundsordförande RFSL

Anna Galin
Förbundsstyrelseledamot RFSL

Anna Nordqvist
Sakkunnig RFSL familjefrågor